

75 der *Westfälischen Zeitschrift für Geschichte und Altertumskunde*.

1. Band A-K. Münster 1930.

Enthält ordensgeschichtliche Aufsätze :

Bömer A. : Verzeichnis der Karten, Pläne und Ansichten in der Bibl. des Altertumsvereines zu Münster. 62, 218-240.

Dünnebacke A. : Geschichtliche Nachrichten über Pfarre und Kloster Oelinghausen. 64 (II.) 66-110.

Höynck A. : Index ex antiquissimo registro continens de curtis nostris Rumbecke. 67 (II.) 249-254.

Schelhausse F. : Stift Cappel und Propstei Eikeloh. 63 (II.) 63-81 usw.

Dieses Buch ist eine willkommene Ergänzung zu Schmitz-Kallenberg *Monasticon Westphaliae* und gehört in jede deutsche Klosterbibliothek.

A. S.

* * *

Dr M. A. ERENS, O. Praem., *De Monnik*. Nr. I van *Kultuurhistorische Spiegel der Nederlanden*. Amsterdam, « Joost vanden Vondel », 1940, gr. in-8°, 168 blz., 49 illustraties.

Dit is een fraai uitgegeven boekdeel, dat bovendien een prettig te lezen lectuur biedt. Over het kloosterleven zijn veel boeken geschreven; de meeste wellicht in normatieve geest. Zulks is goed en zelfs noodzakelijk. Maar hier is een kloosterling aan het woord, die al enkele malen verzilverd, zijn dagelijkschen plicht vervult, niet als geestelijk leider, doch als gemeen soldaat. Het was hem een genoeg, het gangbare beeld van den kloosterling te toetsen aan persoonlijk beleefde werkelijkheid.

In een paar inleidende hoofdstukken behandelt Dr. Erens het klooster als gebouw, om in de daarop volgende den bewoner te teekenen onder verschillende opzichten : biddend en boetend, arbeidend met de hand of met het hoofd, bouwend aan zijn woning of reizend en trekkend, totdat het eindpunt der reis is bereikt en hij, vervuld van Hoop, op mag gaan naar het als zeker aanvaarde Vaderhuis, waar een alles bevredigende Liefde hem wacht.

De schrijver beschikt over een vlotte pen. Men leest het boek als in één adem uit. Er zit echter meer wetenschap achter dan de oningewijde vermoedt. Mogelijk is het een gebrek, dat hij zich van verwijzingen onthoudt. Een passage als b.v. over de vereering van

relikwieën kan voor der zake onkundigen aan geloofwaardigheid winnen met te wijzen op studiën van den Jezuïet Stefaan Beissel of den even onverdachten Jean Guiraud.

Als rassige archivaris weet schrijver uit een archiefstuk te halen wat erin zit. Zijn oogen twinkelen, als hij oude rekenboeken, vóór zich heeft. Dan schouwt hij door dorre posten het leven van voorbije eeuwen. Een inventaris verplaatst hem in een boekerij en hij weet elk kloostervertrek te stoffeeren volgens de eischen van vervlogen tijden. Deze vóórwetenschap maakt dit boek tot iets heel moois.

Jammer vind ik het, dat de zeer gelukkige keuze van afbeeldingen niet geheel tot haar recht komt, doordat ze binnen den bladspiegel van den tekst werd ingelijst. De houtsneden voldoen wel goed (wat ook begrijpelijk is), maar voor de kopergravuren, de miniaturen en andere handschrift-fragmenten had glanzend papier het beter gedaan.

Maar dit komt in orde bij een tweeden druk, waarop dit boek kans heeft. Dan zal er tevens gelegenheid zijn, hier en daar « a slip of the pen » te herstellen. Want Sint-Nicolaas te Deventer en Monnikenweerd bij Appeltern (blz. 12) hooren in dat illuster gezelschap niet thuis. Verder moet op blz. 88 in plaats van « Eremieten » beslist gelezen worden : kanunniken. Op blz. 132 bewijst schrijver aan Berne te veel eer met haar staf voor gothiek aan te zien. Dit voorrecht heeft in ons land alleen de zgn. staf van Egmond. Ten slotte dient op blz. 144 niet Mariëngaard doch Bloemhof te worden gelezen.

Heeswijk-Berne.

H. HEIJMAN.

* * *

Dr Prof. A. BAUMSTARK, *Liturgie comparée*. Conférences faites au Prieuré d'Amay. Monastère d'Amay à Chevetogne. [1939], in-8°, IX, 277 pp.

La série de conférences, que donna le professeur A. Baumstark, l'éminent savant orientaliste, aux moines du Prieuré d'Amay-sur-Meuse fut une révélation pour son auditoire. Il y sema en même temps le bon grain, car il en résulta une publication qui nous permet de participer à un exposé docte et instructif, mené d'après une méthode moderne.

Le travail nous introduit par des voies nouvelles dans un terrain